

Mo i Rana, 10.02.2025

KONSEK TRØNDELAG IKS
Postboks 2564
7735 STEINKJER

Saksnummer og dokumentnummer
2022/6473-114

Avdeling/saksbehandler
ØKONOMI/TOKA

Deres referansenummer

Orientering til kontrollutvalget - hvordan sikrer kommunen selvkostprinsippet i Helgeland avfallsforedling IKS

I kontrollutvalgets møte 13. november 2024 ble det i sak 51/24 – Innspill til kontrollarbeidet, vedtatt å be kommunedirektøren om en orientering om hvordan kommunen sikrer selvkostprinsippet i Helgeland Avfallsforedling IKS.

Kontrollutvalget la fram følgende omforente vedtak:

Kontrollutvalget ber kommunedirektøren gi en skriftlig orientering til kontrollutvalget innen 5. februar 2025 om hvordan kommunen sikrer selvkostprinsippet i Helgeland Avfallsforedling IKS og i hvilket tidsperspektiv.

Kommunen har ansvar for at selvkost og gebyrnivået er korrekt

Retningslinjene for selvkost (H-3/14) legger til grunn at selv om et selvkostområde er satt ut og organisert som et interkommunalt selskap, må selskapet overholde krav til dokumentasjon av selvkost og praktisere selvkostprinsippet innenfor de rammer som retningslinjene gir. Men det er alltid kommunen som til syvende og sist har ansvaret for at selvkost og gebyrnivået er korrekt.

I motsetning til lover og forskrifter som pålegger kommunene bestemte plikter, er retningslinjene for beregning av selvkost ikke rettslig bindende overfor kommunene. Retningslinjene har til hensikt å angi en økonomifaglig standard for beregning av selvkost og praktisering av selvkostprinsippet som er i tråd med reglene i særlovgivningen.

I 2019 ble det gjennomført en selskapskontroll av Helgeland Avfallsforedling IKS som ble behandlet i kommunestyret i sak 43/19. Ved gjennomgang og oppfølging av selskapskontrollen i møte i kontrollutvalget 13.11.2024, konkluderer revisor at kommunen har et selvstendig ansvar for å sikre at selvkostprinsippet overholdes. Revisor anser samtidig at alle anbefalingene er fulgt opp fra selskapets side og at selskapskontrollen kan anses som avsluttet.

Fra anbefaling 6

Kommunen har et selvstendig ansvar for å sikre at selvkostprinsippet overholdes. Revisor anbefaler at kommunen sørger for å innhente tilstrekkelig dokumentasjon for å sikre selvkostprinsippet.

Oppfølging av selskapet

Rana kommune har gjennom flere år påpekt at gebyrnivået hos HAF IKS er langt høyere enn i sammenlignbare kommuner. Samtidig har ikke kommunedirektøren instruksmyndighet ovenfor Helgeland Avfallsforedling IKS og det er opp til kommunestyret å instruere sine representanter i representantskapet.

Kommunedirektørene i HAFs eierkommuner er blitt enige om å fremlegge anbefaling til felles eierskapsstrategi til vedtak i kommunestyrene. Rana kommunestyre har vedtatt eierskapsstrategien som er et styringssignal til selskapet i sak 49/24, vedlagt. Her punkt om kostnadsdekning og selvkost behandlet i pkt. 3.3 og det er vedtatt mål og forventninger til gebyr, utredning av dette og selvkostfond i pkt. 8.2. og 8.3.

Kommunestyret fattet følgende vedtak i sak 147/2023

3. Kommunestyret ber rådmannen utarbeide et saksunderlag slik at de som møter i representantskapet i Helgeland avfallsforening IKS på vegne av Rana kommune kan fremme sak om, og stemme for, at det skal gjøres analyse av kostnadsnivået og gebyrnivået i selskapet med mål om effektivisering av selskapets drift. Ordfører legger til rette en gjennomgang av saksunderlaget i forkant av møtet i representantskapet.

Ordfører fremmet følgende forslag til representantskapsmøte 15.mars (sak 05/24)

Det må utføres en analyse av tjenester, kostnadsnivå, selskapsform og organisering herunder samarbeid med andre. Det skal iverksettes tiltak, slik at gebyrnivået kommer ned på et akseptabelt nivå, dvs. på nivå med sammenlignbare kommuner.

Vedtak

Forslaget fra Geir Waage ble enstemmig vedtatt.

Sak 15/24 analyse og tiltak vedr. gebyrnivå

Forslag til vedtak fra administrasjonen:

Representantskapet tar saken til orientering, og mener at følgende tiltak er nødvendige for å få ned gebyrnivået til et akseptabelt nivå:

- - henteavstand fra 20 m til 2 m
- - hentefrekvens restavfall fra 2 uker til 4 uker
- - hentefrekvens plastemballasje fra 4 uker til 8 uker
- - hentefrekvens papir fra 4 uker til 8 uker

I tillegg ber representantskapet om at HAF engasjerer et eksternt selskap til å foreta en utvidet analyse, slik det står i bestillingen. Først da kan det tas stilling til om ytterligere tiltak bør gjennomføres.

Vedtak i sak 15/2024, 28.10.2024

Administrasjonens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Ifølge tilbakemelding fra Helgeland avfallsfordeling IKS mottatt 6.2.2025, er arbeidet med ekstern analyse ikke gjennomført, men arbeidet er satt i gang.

Hvordan sikrer kommunen selvkostprinsippet i Helgeland Avfallsfordeling IKS, og i hvilket tidsperspektiv?

Rana kommune mottar årlig underlagsmateriale fra Helgeland Avfallsfordeling IKS før kommunedirektøren legger frem sitt forslag til budsjett og økonomiplan og forslag til gebyrfastsettelse.

For 2025-2028 mottok kommunen følgende underlagsmateriale:

1. Gebyrfastsettelse
2. Økonomiplan 2025-2028
3. Budsjett og budsjettforutsetninger
4. Analyse og tiltak vedr. gebyrnivå (mottatt 17.10.24)

På bakgrunn av mottatte dokumenter, gjør kommunen årlig en selvstendig vurdering av om selvkostprinsippet i Helgeland avfallsfordeling sikres, i forbindelse med budsjett og økonomiplanprosessen og gjør en vurdering av generasjonsprinsippet over en femårs periode.

Oppsummering og konklusjon

Kommunestyret har gjennomført flere eierskapshandlinger for å sikre bedre kontroll med at kommunen og selskapet sikrer selvkostprinsippet i Helgeland Avfallsforedling IKS.

Eierskapsstrategien er et tydelig og felles styringssignal om kravene til selvkostprinsippet og selskapets ansvar for å følge opp denne.

Kommunestyrene har instruert gjennom representantskapet i sak 15/2024 om å foreta en analyse av gebyrene i selskapet ved et eksternt selskap. Dette arbeidet pågår og resultatet av dette må gjennomgås, for å vurdere om det er nødvendig for kommunen med ytterligere skritt i eierskapskontrollen for å sikre at selskapet overholder selvkostprinsippet.

Med vennlig hilsen

Robert Pettersen
Kommunedirektør

Brevet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Vedlegg

- 1 Eierskapsstrategi for Helgeland Avfallsforedling I
- 2 2024-04-11 Instruks for valgkomiteen
- 3 2024-04-11 Utkast til selskapsavtale med endringer
- 4 2024-04-11 Anbefaling til Eierstrategi Helgeland A